

*III. Актуальні проблеми дослідження підгалузей,
інститутів та окремих норм, закріплених
у Цивільному кодексі України*

**РЕЛІГІЙНА ОРГАНІЗАЦІЯ —
ФУНКЦІОНАЛЬНИЙ ВИД
НЕПІДПРИЄМНИЦЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ**

В. БОРИСОВА
*кандидат юридичних наук, професор,
член-кореспондент НАПрН України,
завідувач кафедри цивільного права № 1
(Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого)*

У сучасних умовах одним із найважливіших показників розвинутоності громадянського суспільства визнається наявність автономних, добровільних об'єднань громадян, які його консолідують. Окреме місце в системі цих структур займають релігійні організації, створення і діяльність яких спрямовані на реалізацію людиною права на свободу совісті в його колективній формі.

Україна — поліконфесійна держава, в якій діє конституційно-правовий принцип відокремлення церкви від держави. Релігійні організації позбавлені права втручатися у справи держави, а держава в особі відповідного органу, що реалізує державну політику в сфері релігії, не втручається у релігійну діяльність таких організацій за умови, що вони не порушують положень чинного законодавства, не покладає на них виконання будь-яких дер-

жавних функцій, не фінансує їх діяльність тощо. Отже, релігійні організації не можуть існувати як юридичні особи публічного права, діяльність яких, хоча й по-різному, але завжди пов'язана з державною владою [1, 81, 265]. З цього приводу ще Й. Покровський зазначав, що питання про відокремлення церкви від держави з юридичної точки зору є нічим іншим, як питанням про перенесення всієї цієї сфери відносин зі сфери права публічного у сферу права приватного: задоволення релігійних потреб повинно бути надано приватним союзам вірян, які будуть регулювати свої відносини шляхом приватних домовленостей [2, 41].

Термін «релігійна організація» — збірне поняття, яке об'єднує різні за функціональністю здійснення релігійної діяльності організації. Традиційно в соціології релігії виокремлюють два види релігійної діяльності: культову

і позакультову. Підходи соціологів релігії мають значення і для юриспруденції, а тому залежно від тієї мети, яку переслідує створення релігійної організації, вони умовно класифікуються на: культові — релігійні громади (релігійні групи) та монастирі; некультові — релігійні управління і центри, духовні навчальні заклади, релігійні братства, місіонерські товариства. Умовність цієї класифікації пояснюється, зокрема, тим, що ці організації підпорядковуються у своїй діяльності насамперед канонічним правилам, які визначають не лише організаційну структуру релігійного об'єднання загалом, а й місце кожної з зазначених організацій у цій структурі, їх підпорядкованість внутрішнім установкам релігійного об'єднання тощо. Так, релігійні управління і центри як органи, що представляють релігійні об'єднання, фактично організовують культову і некультову діяльність, а духовні навчальні заклади можуть здійснювати також і культову діяльність. Цим, на нашу думку, можна пояснити відсутність легального визначення релігійної організації загалом у чинному законодавстві.

Закон України «Про свободу совісті та релігійні організації» (далі — Закон) [3] закріплює виключний перелік видів релігійних організацій і до них відносить: релігійні громади, управління і центри, монастирі, релігійні братства, місіонерські товариства (місії), духовні навчальні заклади, які наділяються правами юридичних осіб, а також релігійні об'єднання, що складаються із зазначених релігійних організацій, але не визнаються юридичними особами (ст. 7).

Таким чином, релігійні об'єднання (Українська Православна Церква в юрисдикції Московського Патріархату (далі — УПЦ МП), Українська Православна Церква Київського Патріархату

(далі — УПЦ КП), Українська Автокефальна Православна Церква (далі — УАПЦ), Українська Греко-Католицька Церква (далі — УГКЦ) та інші, котрі діють на території України) не є суб'єктами цивільного права, однак у цивільному обороті вони представлені управліннями або центрами, яким надано права юридичної особи.

Зазначений підхід застосовується не в усіх країнах, зокрема, відповідно до законодавства Росії централізована релігійна організація — Руська Православна Церква — визнана юридичною особою. На нашу думку, підхід українського законодавця більш виважений, оскільки у правовому значенні релігійне об'єднання (церква) — це управлінська система, яка має свій склад і устрій, об'єднує релігійні організації як ті, що визнаються юридичними особами, так і ті, що не є такими, має особливу систему права — канонічне право, органи церковного управління, судові органи (церковний суд) тощо. Враховуючи те, що діяльність релігійного об'єднання потребує вирішення різних питань, зокрема і в цивільному обороті, до участі в якому допускаються лише ті організації, які є юридичними особами, органам управління релігійних об'єднань — управлінням (центрам) надається статус юридичної особи, і саме вони стають суб'єктами цивільного права. Таким чином, законодавець знаходить релігійним об'єднанням для участі у цивільних відносинах заміну, застосувавши модель представництва.

Аналіз чинного законодавства, а також положень статутів релігійних організацій дає підставу визнати, що релігійні організації — це непідприємницькі юридичні особи, яким притаманна загальна мета створення — спільне задоволення релігійних потреб громадян чи сприяння цьому. Однак підвести їх під якусь одну з організа-

ційно-правових форм юридичних осіб, за винятком релігійних громад, котрі формуються на засадах добровільності вступу до них учасників і нематеріального інтересу з боку останніх, а звідси мають ознаки непідприємницького товариства, — не можна. Так, монастирі і релігійні братства, якщо вони утворюються у такому ж порядку, що й релігійні громади, з реєстрацією їх статутів (положень), мають ознаки непідприємницького товариства, проте якщо вони будуть засновуватися релігійними управліннями (центрами), то, як і місіонерське товариство, будуть мати ознаки і непідприємницького товариства, й установи. Релігійні управління (центри) та духовні навчальні заклади мають ознаки установи.

Зазначене засвідчує, що релігійну організацію не можна підвести ні під одну з організаційно-правових форм юридичних осіб приватного права¹, яка закріплена на рівні Цивільного кодексу України [4] (далі — ЦК України): товариство або установу (ч. 1 ст. 83). І хоча юридичні особи можуть створюватися відповідно до чинного законодавства і в інших формах, встановлених законом (ч. 1 ст. 83 ЦК України), для релігійних організацій цей шлях є неприйнятний, оскільки спеціальним законодавством у цій сфері таких організаційно-правових форм не передбачено.

Таким чином, навряд чи можна погодитися з тими правниками, які вважають, що релігійна організація — це самостійна організаційно-правова форма юридичних осіб [5, 4, 9], оскільки, по-перше, хоча кожна з релігійних організацій і створюється з метою спільного задоволення релігійних потреб громадян (здійснення богослужінь, релігійних обрядів та церемоній,

поширення релігійних переконань) чи сприяння цьому, але або поєднує в собі окремі ознаки різних організаційно-правових форм юридичних осіб (товариств і установ), або взагалі не отримує статусу юридичної особи (релігійні об'єднання, окремі релігійні громади); по-друге, керується в діяльності настановами своєї інституційної та ієрархічної структури, тобто нормами канонічного права.

Релігійні організації, за винятком релігійних об'єднань, — це самостійний функціональний вид непідприємницьких юридичних осіб, хоча вони можуть здійснювати підприємницьку діяльність з метою виконання своїх статутних завдань.

Для окремих релігійних організацій юридична особа — це лише одна з можливих форм участі у здійсненні релігійної діяльності, оскільки вони можуть існувати і в іншому стані, що відповідає конституційному праву громадян на об'єднання за певними інтересами, для чого такому утворенню не обов'язково отримувати статус юридичної особи. Так, релігійні громади можуть діяти без державної реєстрації, не повідомляючи про своє заснування державні органи (ч. 3 ст. 8 Закону). Безумовно, така організація не стає учасником цивільних відносин, а звідси намагання її діяти від свого імені позбавлені цивільно-правового значення. Разом із тим, згідно з нормами канонічного права, це не впливає на її можливість здійснювати богослужіння й інші релігійні обряди і церемонії.

Один із принципів організації правових актів вимагає чіткого викладу і ясного лінгвістичного формулювання правових норм, щоб не було двозначності в їх застосуванні. На основі цього норми Закону про види релігійних

¹ Організаційно-правова форма — це закріплений у законодавстві спосіб ведення фізичними і (або) юридичними особами діяльності (підприємницької або непідприємницької) залежно від їхнього волевиявлення і характеру тих відносин, що виникають у процесі обраної діяльності.

організацій повинні бути переглянуті і сформульовані так, щоб можна було відмежовувати релігійні громади, які не є юридичними особами, від різних нових рухів, новітніх і нетрадиційних культів, які також створюються і функціонують у досліджуваній сфері без відповідної державної реєстрації. У зв'язку з цим слід погодитися з тими вченими, які вважають обов'язковим сповіщення державних органів про створення релігійних громад, які не бажають здійснювати релігійну діяльність у такій формі, як юридична особа [6], давши їм назву релігійної групи.

Не можна погодитися з тими правниками, які вважають, що на відміну від інших непідприємницьких організацій — непідприємницьких товариств, конкретна мета яких визначається у засновницьких документах, мета діяльності релігійних організацій визначена законом [5, 105]. У широкому розумінні мета створення будь-якої юридичної особи запрограмована і закріплена в спеціальному законодавстві, а вже потім уточнюється в її установчих документах з урахуванням сфери діяльності і наділення цього суб'єкта конкретними правами й обов'язками. Саме це характеризує процес створення будь-якої релігійної організації, яка функціонує на підставі відповідного статуту (цивільного статуту), але підкорюється передусім канонічним настановам.

Релігійні організації як юридичні особи приватного права створюються у нормативно-явочному порядку, тобто на тих умовах і за тими правилами, які передбачені в Законі, а відповідний державний орган лише контролює дотримання законності створення засновниками цього суб'єкта і реє-

струє його статут (цивільний статут). Державна реєстрація надає статусу релігійної організації легітимності, свідчить про визнання останньої самостійним і незалежним учасником цивільного обороту, оскільки саме з цим безпосередньо пов'язана правоздатність релігійної організації¹.

Релігійна організація набуває спеціальної правоздатності, оскільки здійснення нею правочинів, а також інших юридично-значущих дій обумовлено виключно метою створення і не може їй суперечити, а межі діяльності визначаються не тільки Законом, а й статутом та внутрішніми канонічними настановами.

Правоздатність релігійних організацій проявляється у немайновій, організаційній і майновій сферах їх діяльності. У немайновій сфері — це можливість проведення богослужінь, різних релігійних обрядів та церемоній. Релігійні організації мають право засновувати й утримувати вільно доступні місця богослужінь або релігійних зібрань, а також місця, шановані в тій чи іншій релігії (місця паломництва). Богослужіння, релігійні обряди, церемонії та процесії проводяться у культових будівлях і на прилеглий території, у місцях паломництва, установах релігійних організацій, на кладовищах, у місцях окремих поховань і крематоріях, квартирах і будинках громадян тощо.

Порядок використання храмів, інших об'єктів культового призначення визначається внутрішніми настановами релігійних організацій із дотриманням обов'язкової умови: місця богослужінь, релігійних зібрань чи інших релігійних заходів є вільно доступними. Закритими можуть бути

¹ Для розвитку положень Закону з метою підвищення якості виконання та доступу до результатів виконання державної функції з питань реєстрації статутів релігійних організацій (релігійних центрів (управлінь), монастирів, релігійних братств, місіонерських товариств (місій), духовних навчальних закладів) та змін до них розроблено Стандарт надання адміністративної послуги з реєстрації статуту (положення) релігійної організації та змін до нього [7].

лише ті зібрання вірян, на яких вирішуються внутрішні питання, тобто не пов'язані зі здійсненням культу.

Релігійним організаціям надано право встановлювати і підтримувати міжнародні зв'язки, зокрема в цілях паломництва і місіонерства. Так, священнослужителі, проповідники, наставники, інші представники зарубіжних організацій, які є іноземними громадянами і тимчасово перебувають в Україні, можуть проповідувати релігійні віровчення, виконувати релігійні обряди чи займатися іншою канонічною діяльністю, але лише в тих релігійних організаціях, за запрошенням яких вони прибули, за умови офіційного погодження його з відповідним органом (ст. 24 Закону). У такому випадку реалізація суб'єктивних прав релігійних організацій залежить від здійснення ними певних дій, встановлених у законодавстві.

В організаційній сфері прояв правоздатності релігійних організацій полягає в можливості засновувати видавничі (для видання богослужбової літератури), поліграфічні, відповідні структури для виробництва предметів культового призначення, реставраційно-будівельні, сільськогосподарські та інші структури, а також добродійні заклади (притулки, інтернати, лікарні тощо), які наділяються правами юридичної особи. Прибуток від такої діяльності спрямовується виключно на розвиток і функціонування релігійної організації. Лише в такому випадку від оподаткування звільняються доходи релігійних організацій, які отримані у вигляді коштів або майна, надходять безоплатно або у вигляді безповоротної фінансової допомоги чи добровільних пожертвувань, будь-яких інших доходів від

надання культових послуг, а також пасивних доходів. При цьому доходи або майно релігійних організацій не підлягають розподілу між їх засновниками або членами та не можуть використовуватися для вигоди будь-якого окремого засновника або члена релігійної організації та її посадових осіб, окрім оплати праці останніх та відрахувань на соціальні заходи (ст. 157 Податкового кодексу України [8])¹.

Закон України «Про підприємства в Україні» [10], який вперше дозволив релігійним організаціям створювати підприємства для здійснення виробничої і господарської діяльності (ст. 2), нині втратив чинність. Проте аналогічні структури на практиці все ж існують і продовжують створюватися, підставою для чого слугує ст. 19 Закону, а також ст. 112 Господарського кодексу України (далі – ГК України) [11], яка надає право релігійним організаціям засновувати унітарні підприємства для здійснення господарської діяльності з метою забезпечення їх виробничої діяльності. Підприємство відповідно до ГК України є юридичною особою, діє на підставі статуту, здійснює свою діяльність на праві оперативного управління або господарського відання.

Однак з урахуванням того, що релігійні організації – це юридичні особи приватного права, виникає питання: чи можуть вони засновувати структуру тієї організаційно-правової форми, яка не передбачена цивільним законодавством? Згідно з ЦК України юридичні особи приватного права можуть створюватися у формі товариств, установ та в інших формах, встановлених законом (ч. 1 ст. 83). Підприємства як організаційно-правову форму юридичних осіб приватного права на рівні

¹ Законодавство України не розглядає неприбуткові організації як окремі види юридичних осіб, тому для одержання ознаки неприбутковості недостатньо лише зареєструватися в ролі окремого виду релігійної організації. Право релігійної організації на користування пільгами в оподаткуванні виникає після внесення її до Реєстру неприбуткових установ та організацій [9].

ЦК України не передбачено, підприємство — це єдиний майновий комплекс, що використовується для здійснення підприємницької діяльності, тобто є об'єктом права (ст. 191).

На відміну від ЦК України, ГК України, котрий регулює порядок створення юридичних осіб публічного права, як уже зазначалося, розглядає підприємство як самостійний суб'єкт господарювання, що створений компетентним органом державної влади, органом місцевого самоврядування або іншими суб'єктами для задоволення суспільних та особистих потреб (ч. 1 ст. 62). ЦК України не може не враховувати існуючого порядку створення публічних юридичних осіб, тому й закріплює з урахуванням положень чинного ГК України право держави на створення державних підприємств (ч. 2 ст. 167), право територіальних громад на створення комунальних підприємств (ч. 2 ст. 169), які є юридичними особами публічного права, чим і припускає функціонування останніх у ролі суб'єктів права (ст. 82).

Щодо вказівки в ЦК України на «інші форми», в яких можуть створюватися юридичні особи приватного права, то вона жодним чином не стосується можливості створення останніх за моделлю і в формах юридичних осіб публічного права. Таким чином, можна стверджувати, що редакція ст. 19 Закону суперечить ЦК України, який має особливу, підвищену юридичну силу у приватній сфері.

Вважаємо, що підприємницька діяльність, яка не пов'язана за своїм характером з основною функціональною спрямованістю діяльності релігійної організації, може здійснюватися тільки заснованими нею підприємницькими товариствами, а саме товариствами однієї особи. У такій ситуації релігійна організація не буде власником майна товариства, оскільки

будь-яка юридична особа приватного права є власником майна, яке передається їй засновником (засновниками). Релігійна організація буде мати тільки зобов'язальне право на свій вклад і не зможе розпоряджатися майном створеного нею товариства. Як і будь-яка інша юридична особа, це товариство буде мати й особливу волю, що відрізняється від волі засновника, і особливі інтереси. І хоча засновник фактично одноосібно формує органи управління цього товариства, а може і сам увійти до складу таких органів (органу), що впливатиме на їхню (його) діяльність, але тому, що воля його реалізується через ці органи (орган), вона неодмінно у чомусь зміниться і перетвориться на самостійну волю товариства — юридичної особи. Релігійна організація — учасник підлаштовує свою діяльність до інтересів товариства, мети його створення, реалізує інтерес самого товариства. Щодо повноважень загальних зборів товариства, то вони здійснюються учасником одноосібно.

Таким чином, під час створення товариства виникають відносини певної залежності, оскільки релігійна організація як єдиний його засновник призначає органи, визначає мету, межі його статутної діяльності. Звідси товариство релігійної організації буде мати спеціальну правоздатність, тобто здійснювати лише такі види діяльності, набувати лише такі права, які заздалегідь визначені засновником і делеговані йому. Релігійна організація, перетворившись на єдиного учасника такого товариства, набуває право брати участь у його управлінні, у розподілі отриманого товариством прибутку.

У майновій сфері правоздатність релігійних організацій проявляється в юридичній забезпеченості виступати у майнових відносинах у ролі суб'єкта права.

Проте для кожного виду релігійних організацій прояв правоздатності буде залежати від мети її створення. Так, релігійні управління (центри) мають право створювати духовні навчальні заклади для здійснення ними культурно-освітньої діяльності, тобто діяльності, яка спрямована на повідомлення інформації про зміст конкретного релігійного вчення з метою формування у її отримувачів певного до нього ставлення. Право на здійснення такої діяльності передбачено ст. 23 Закону. Особливість правоздатності духовних навчальних закладів як релігійних установ полягає в тому, що вони під-

звітні у своїй діяльності релігійному центру (управлінню), який їх створив.

З огляду на викладене, релігійна організація — самостійний функціональний вид невідприємницьких організацій, яка створена громадянами або юридичними особами в цілях сповідування і поширення віри, в установленому законом порядку зареєстрована як юридична особа приватного права, за винятком випадків, передбачених законом, діє відповідно до своєї ієрархічної та інституційної структури, обирає, призначає і замінює персонал згідно зі своїми статутами (положеннями).

ВИКОРИСТАНІ МАТЕРІАЛИ

1. Чиркин В. Е. Юридическое лицо публичного права. — М., 2007. — 352 с.
2. Покровский И. А. Основные проблемы гражданского права. — М., 1998. — 353 с. (Серия «Классика российской цивилистики»).
3. Про свободу совісті та релігійні організації : Закон України від 23 квітня 1991 р. № 987-XII // Відомості Верховної Ради України. — 1991. — № 25. — Ст. 283.
4. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. № 435-IV // Відомості Верховної Ради України. — 2003. — № 40. — Ст. 356.
5. Кривенко Ю. В. Цивільно-правовий статус релігійних організацій в Україні : автореф. дис. ... канд. юрид. наук. — О., 2007.
6. Піддубна В. Ф. Релігійні організації як суб'єкти цивільних правовідносин : автореф. дис. ... канд. юрид. наук. — Х., 2008.
7. Стандарт надання адміністративної послуги з реєстрації статуту (положення) релігійної організації та змін до нього, затверджений наказом Міністерства культури України від 18 квітня 2012 р. № 366 // Офіційний вісник України. — 2012. — № 66. — Ст. 2721.
8. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 р. № 2755-VI // Офіційний вісник України. — 2010. — № 92. — Т. 1. — Ст. 3248.
9. Положення про Реєстр неприбуткових установ та організацій, затверджене наказом Державної податкової адміністрації України від 24 жовтня 2011 р. № 37 // Офіційний вісник України. — 2011. — № 12. — Ст. 541.
10. Про підприємства в Україні : Закон України від 27 березня 1991 р. № 887-XII // Відомості Верховної Ради УРСР. — 1991. — № 24. — Ст. 272.
11. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 р. № 436-IV // Відомості Верховної Ради України. — 2003. — № 18. — Ст. 144.

REFERENCES

1. Chirkin V. E. Yuridicheskoe litso publicnogo prava [Legal Entity in Public Law], Moscow, 2007, 352 p.
2. Pokrovskiy I. A. Osnovnye problemy grazhdanskogo prava [The Key Problems in Civil Law], Moscow, 1998, 353 p.
3. Pro svobodu sovisti ta relihiini orhanizatsii : Zakon Ukrainy vid 23 kvitnia 1991 r. № 987-XII [On Freedom of Conscience and Religious Organizations: Law of Ukraine of 23 April 1991 no. 987-XII], *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*, 1991, no. 25, Article 283.
4. Tsyvilnyi kodeks Ukrainy vid 16 sichnia 2003 r. № 435-IV [Civil Code of Ukraine of 16 January 2003 no. 435-IV], *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*, 2003, no. 40, Article 356.
5. Kryvenko Yu. V. Tsyvilno-pravovyi status relihiinykh orhanizatsii v Ukraini [Civil and Legal Status of Religious Organizations in Ukraine], Odessa, 2007.
6. Pidubna V. F. Relihiini orhanizatsii yak subiekty tsyvilnykh pravovidnosyn [Religious Organizations as Subjects of a Civil Legal Relationship], Kharkiv, 2008.
7. Standart nadannia administratyvnoi posluhy z reiestratsii statutu (polozhennia) relihiinoi orhanizatsii ta zmin do nioho, zatverdzhenyi nakazom Ministerstva kultury Ukrainy vid 18 kvitnia 2012 r. № 366

- [Standard for the Provision of Administrative Services for Registration of the Statute (Regulations) of Religious Organizations and Amendments thereto, Approved by the Ministry of Culture of Ukraine on 18 April 2012 no. 366], *Ofitsiynyi visnyk Ukrainy*, 2012, no. 66, Article 2721.
8. Podatkovyi kodeks Ukrainy vid 2 grudnja 2010 r. № 2755-VI [Tax Code of Ukraine of 2 December 2010 no. 2755-VI], *Ofitsiynyi visnyk Ukrainy*, 2010, no. 92, vol. 1, Article 3248.
 9. Polozhennia pro Reiestr neprybutkovykh ustanov ta orhanizatsii, zatverdzhene nakazom Derzhavnoi podatkovoi administratsii Ukrainy vid 24 zhovtnia 2011 r. № 37 [Regulation on the Register of Nonprofit Agencies and Organizations Approved by the State Tax Administration of Ukraine on 24 October 2011 no. 37], *Ofitsiynyi visnyk Ukrainy*, 2011, no. 12, Article 541.
 10. Pro pidpriemstva v Ukraini : Zakon Ukrainy vid 27 bereznia 1991 r. № 887-XII [On Enterprises in Ukraine: Law of Ukraine of 27 March 1991 no. 887-XII], *Vidomosti Verkhovnoi Rady URSR*, 1991, no. 24, Article 272.
 11. Hospodarskyi kodeks Ukrainy vid 16 sichnja 2003 r. № 436-IV [Economic Code of Ukraine of 16 January 2003 no. 436-IV], *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*, 2003, no. 18, Article 144.

Борисова В. І. Релігійна організація — функціональний вид непідприємницьких організацій

Анотація. У статті розглядається релігійна організація як один із самостійних функціональних видів непідприємницьких організацій. Обґрунтовується, що релігійні організації існують як юридичні особи приватного права, при цьому для окремих їх видів, зокрема релігійних груп, юридична особа — це лише одна з можливих правових форм участі в цивільному обороті. Щодо релігійних об'єднань, то вони в цивільному обороті представлені своїми центрами (управліннями), яким надається статус юридичних осіб. Релігійна організація має спеціальну правоздатність, яка залежить від мети її створення. Підприємницька діяльність може здійснюватися виключно створеними нею товариствами однієї особи, при заснуванні яких виникають відносини залежності.

Ключові слова: релігійна організація, функціональний вид непідприємницьких організацій, спеціальна правоздатність, товариство однієї особи, відносини залежності.

Борисова В. И. Религиозная организация — функциональный вид непредпринимательских организаций

Аннотация. В статье рассматривается религиозная организация как один из самостоятельных функциональных видов непредпринимательских организаций. Обосновывается, что религиозные организации существуют как юридические лица частного права, при этом для отдельных их видов, в частности религиозных групп, юридическое лицо — это только одна из возможных правовых форм участия в гражданском обороте. Религиозные объединения в гражданском обороте представлены своими центрами (управлениями), которым предоставляется статус юридических лиц. Религиозная организация имеет специальную правоспособность, зависящую от цели ее создания. Предпринимательская деятельность может осуществляться созданными ею обществами одного лица, при создании которых возникают отношения зависимости.

Ключевые слова: религиозная организация, функциональный вид непредпринимательских организаций, специальная правоспособность, общество одного лица, отношения зависимости.

Borysova V. Religious Organization — the Functional Form of Nonentrepreneurial Organizations

Annotation. The article deals with the religious organization as one of the independent non-entrepreneurial types of functional organizations. It is proved that religious organizations exist as a legal entity of private law, and for their individual species, in particular, religious groups, a legal person — that's just one of the possible legal forms of participation in public circulation. Religious associations in civil turnover are represented by their centers (departments), which have the status of legal persons. A religious organization has a special capacity, depending on the purpose of its creation. Entrepreneurial activity can be carried out exclusively by a company of one party, during the creation of which the relations of dependence appear.

Key words: religious organization, independent functional type of non-business organizations, special legal capacity, a company of one party, the relationship of dependence.